

Wat je niet ziet

Wat je niet ziet

Renske van Dokkum

Eerste druk, oktober 2024

ISBN: 9789465123134

Uitgegeven via Brave New Books

© Copyright 2024: Renske van Dokkum

Omslagontwerp: Renske van Dokkum

Foto omslag: Hein Pasman

Kunstwerk omslag: *Met mijn oren naar de zon,*
papier-maché en acrylverf, 2023, Renske van Dokkum

Portretfoto: Hein Pasman

Redactie en tekstopmaak: Irene van der Klugt

Inhoudsopgave

Inleiding

- 1 Ongewenste reisgenoot
- 2 Kleine Rens
- 3 Zoet
- 4 Bitterzoet
- 5 Zuur
- 6 Mag ik even bedanken?
- 7 Zet 'm op
- 8 Glazen kind
- 9 Not an Instastory
- 10 Geen verhaal
- 11 Karaktertest
- 12 Ontsnapping
- 13 Tasten in het duister
- 14 Angst
- 15 Bestemming bereikt
- 16 Vandaag niet
- 17 Geleidehond met een randje
- 18 Met mijn oren naar de zon

- 19 Omkijkgeluk
  - 20 Hypo de pipo
  - 21 De jacht is geopend
  - 22 Fulltime job
  - 23 O echt?
  - 24 Lees mijn dossier maar niet
  - 25 Mijn internist is net een mens
  - 26 Verloren
  - 27 All inclusive
  - 28 Wat je ziet ben je zelf
  - 29 Keuze
  - 30 Zing dan
  - 31 Het hoeft niet
  - 32 Poepie met het groepie
  - 33 Wat je niet ziet
  - 34 Prikatleet
  - 35 Waar ik wil zijn
  - 36 Gewenste reisgenoot
- Mijn Diabetes in theorie

Inleiding

Een inleiding? Iets saaiers kan ik niet bedenken. Zelf sla ik hem meestal over. Ik laat me liever verrassen door de inhoud. Verwonder me erover. Of erger me eraan. Ik bedenk graag zelf of een boek wel of niet voor mij geschreven is. Daarom is het volgende alleen voor degene die op voorhand wil weten waar de verhalen in dit boek over gaan.

Mijn levensverhaal past niet bij de standaardvragen die ik op een feestje krijg. De antwoorden die ik zou willen geven volgen een heel ander patroon. Mijn leven met diabetes mellitus type 1 en slechtziendheid is een verhaal apart. Dat is, denk ik ten diepste, de reden dat ik dit boek met verhalen over mijn leven heb geschreven.

In *Wat je niet ziet* beschrijf ik mijn dagelijks leven met een chronische ziekte en bijbehorende complicaties. Ik vertel je hoe ik mijn leven leef en beleef. De antwoorden die ik je nooit op een feestje gaf, *want ik sta op een feestje dus gaat het goed met mij*, geef ik je hier wel. Wie ooit aan mij gevraagd heeft 'Hoe gaat-ie?' krijgt

hier een eerlijker antwoord van mij dan 'Goed en met jou?'

Soms durven we niet aan elkaar te vragen hoe het écht gaat. En ik op mijn beurt durf vaak niet écht te vertellen hoe het met me is. Zo beschermen we elkaar.

Er is zoveel wat ik je niet laat zien en nog meer wat ik je niet vertel. Maar doen we dat niet allemaal? We vragen meestal niet naar wat we niet zien en we luisteren al helemaal niet naar wat we niet horen. Of naar wat we liever niet willen zien en horen. Wat je ziet ben je meestal zelf. Zo beschermen we onszelf.

In dit boek bescherm ik mezelf niet. En jou ook niet. Een verhaal zonder eerlijkheid is voor mij geen verhaal. De waarheid is hard, maar meer heb ik niet. Dus wil je echt weten wat je niet ziet? En ook nog een beetje over wat ik letterlijk niet zie? Dan zijn mijn verhalen voor jou bedoeld.

Mijn boek is voor jou bedoeld als je denkt dat diabetes hebben niet veel meer is dan een pilletje slikken of insuline spuiten. Een beetje gezond leven en letten op wat je eet. Dat je misschien meent dat je met diabetes prima oud kunt worden. Of als je die internist bent die denkt dat goede bloedglucosewaarden iets zeggen over mijn kwaliteit van leven. Als jij die dokter bent die

meent *dat we gelukkig onze ziekte niet zijn*, hoop ik dat je mijn boek leest.

Iedereen beleeft ziek zijn weer anders. In *Wat je niet ziet* lees je geen algemene waarheden of per definitie medisch correcte informatie. Je leest hoe ik het zie.

Mijn verhalen zie ik graag als het Hebreeuwse woord voor vergiffenis: *mechila*. Een dans met mijn geaccepteerde maar niet vergeten verleden.

En zoals je zelf kiest om een inleiding te lezen of niet, zo doe je dat net zo makkelijk met mijn boek. Je hebt altijd een keuze.

Renske van Dokkum

1

Ongewenste reisgenoot

De busdeur gaat nog één keer open als de reisleidster aan haar eerste woordje van de reis wil beginnen. Naast de bus staat een grote vrouw. Ze zegt op verontwaardigde toon: 'Je was toch zeker niet van plan om zonder mij te vertrekken?'

De reisleidster toont haar meest professionele glimlach en laat haar binnen. Ze wijst op een lege plek in het midden van de bus.

De grote vrouw zegt luid: 'Nee, ik zit daar. Ik had je toch gemaild dat ik voorin moet zitten?'

Ze deponeert met een smak haar enorme handtas in het bagagerek. Dan wringt ze zich kreunend in het te krappe stoeltje. Haar rugleuning knalt tegen mijn knieën.

'Had u uw koffer beneden in de bagageruimte gezet?' vraagt de reisleidster.

'Neuh, moest dat dan?' vraagt de vrouw terwijl ze tergend langzaam opstaat. Nog langzamer loopt ze door

het gangpad om daarna kreunend en steunend het bustrapje af te gaan.

Het duurt lang voor ze weer terugkomt. De koffer was te groot en paste niet op de overgebleven plek. De chauffeur moest erbij komen om alle bagage opnieuw in het ruim te stoppen. Als de vrouw eindelijk weer zit zucht ik diep, en fluister in het oor van Hein: 'Daar is ze dan: de ongewenste reisgenoot.'

Als de bus eindelijk rijdt, dwalen mijn gedachten af. Hoe kan het toch dat er op elke reis een ongewenste reisgenoot meegaat? Zo'n vrouw (ja echt, meestal is het een vrouw) die altijd vooraan staat? Terwijl ze toch steeds te laat komt? Voor wie het reisschema blijkbaar niets meer is dan een papiertje? Zij trekt haar eigen plan. Ze voert de boventoon en levert altijd en overal luidruchtig commentaar. Ze stelt een vraag als ik zwijg. Als ik stilsta begint zij te lopen. Ze wil naar bed als ik net wakker ben. En als ik ga slapen staat zij op. Voor haar is het altijd niet te zien, niet te eten, te hoog, te laag, te koud of te heet. Ze wringt zich langs me. Beukt tegen mijn rugleuning als ze door het gangpad dendert. Ze dringt zich op en gaat ongevraagd net te dicht naast me zitten. Ze jeukt, ze irriteert en ze kruipt onder mijn huid. In no time ben ik haar spuugzat. Ik heb nooit om

haar gevraagd. Elke keer hoop ik dat ze niet meegaat. Maar ze is er altijd en overal bij.

Op mijn levensreis heb ik al bijna vijfenveertig jaar een ongewenste reisgenoot. Ik ken haar naam. Ze heet diabetes mellitus type 1. Kortweg diabetes. Of ook wel *die klote-ziekte*. Ik vind het niet leuk dat diabetes met me meereist. Maar ze is er. Voor altijd, want ze is chronisch. Ze zit de hele dag in mijn hoofd. Bij alles wat ik denk, doe en wil gaan doen. Er is voor mij geen ontkomen aan.

Gisteren nog las ik op Internet: *Diabetes is een ernstige ziekte waar prima mee te leven valt. Je hebt een groter risico op heftige complicaties.* Een flinke contradictio in terminis, dacht ik meteen. Net als mijn levensverhaal. Want diabetes is een rotziekte waar ik echt niet altijd prima mee kan leven. En de heftige complicaties maken het er niet gemakkelijker op. Maar net als elke andere irritante, ongewenste reisgenoot laat ik ook diabetes niet mijn levensreis verpesten.

2

Kleine Rens

Met een ruk schuift ma de rechte eetkamerstoel dichters naar de geelbruine, pluchen bank. Op de bank gaat ze niet zitten. De bank is voor haar man Jan, om languit op te liggen als hij straks thuiskomt. Moe van het zoveelste klusje. Is hij nu bij de burens? Of weer op pad voor de kerk? Ze weet het niet meer. Men weet hem wel te vinden, bedenkt ze niet voor het eerst. En haar Jan is nooit te beroerd, hoewel hij van zes tot zes op de bouw werkt om *zijn jongens*, zoals hij ze het liefst noemt, in het gareel te houden.

De afwas heeft ze al gedaan. Er staat geen vies kopje meer op het blinkend schone aanrecht. Nu gaat ze nog even breien. Ze zit, rug recht, voeten netjes naast elkaar. Het driftige gerikketik van haar breipennen overstemt het luide slaan van de klok. Is het alweer zo laat?

De tijd gaat snel, gebruikt hem wel, mompelt ze in zichzelf.

Ze legt even een hand op haar buik. Ze heeft een beetje pijn. Ze breid een eenvoudig babyvestje van gele

wol. In gerstekorrelsteek, daar houdt ze zo van. Wie zal dat vestje straks dragen? Wordt het Fleric of Aaltje? Over zes weken zal hij of zij geboren worden. Haar derde kind. Haar laatste, dat weet ze zeker.

Jan en zij droomden altijd van een groot gezin. Niet met zoveel kinderen als vroeger bij haar thuis. Dat dan weer niet. Met z'n negenen waren ze. Nee, vijf kinderen dat leek Jan en haar mooi.

Nu alweer elf jaar geleden werd Stephan, hun eerste kind, geboren. Ze woonden toen nog in de Noord-oostpolder, te midden van de leegte, op de bodem van de zee. Wat waren ze blij geweest.

Toen Stephan zes jaar werd, werd hij ineens erg ziek. Van een gezonde Hollandse jongen veranderde hij in een mager, bleek en moe kind. Een jongetje dat voortdurend dorst had en enorm veel moest plassen. Ze wist niet wat er met hem aan de hand was. Uiteindelijk in het ziekenhuis bleek dat hij suikerziekte had. Diabetes mellitus, de zoete doorstroming. Ze wist wel wat het was. Ze had het vaak genoeg gezien bij de bejaarden die ze verzorgde in het Myosotis in Kampen. Maar een kind met diabetes? Haar kind? Trouwens, niemand in de familie had diabetes, ze begreep het niet.

Jan zei: 'De Heere geeft, de Heere neemt,' zoals het hem vroeger op Urk geleerd was. Zij zei daar elke zondagmiddag in de kerk trouw 'ja en amen' op. Maar het hielp haar niet. En diep van binnen geloofde ze iets heel anders. Ze geloofde in *roeien met de riemen die je hebt*, zoals dat vroeger bij haar thuis ging. In *zet 'm op!* en *het zal zo'n vaart niet lopen*. Dus: *doorzetten want morgen is er weer een dag. Dan ziet alles er weer heel anders uit*. En bovenal: *niet huilen voor je geslagen wordt*. Zo kreeg ze het wel voor elkaar.

Na zes weken kwam Stephan thuis uit het ziekenhuis. Met insuline en lange naalden die ze uit moest koken in een pannetje. Ook kreeg ze een streng dieet en een paar instructies mee.

Negen jaar lang bleef Stephan haar enig kind. Hij was haar prinsje. Maar dat mocht niemand merken. Zeker Stephan zelf niet. Ze pakte hem streng aan. Stel je voor dat hij zo'n verwend kreng werd? Nee, geen denken aan. Ze liet hem doen wat de andere kinderen deden. Hij leerde zwemmen in de haven van Den Helder. Hij bespeelde het orgel in elke kerk en zat bij de padvinderij.

Stephan klom graag in de boom in de tuin. Op een dag zat hij flink hoog. De dokter belde en zei: 'Je moet

meteen met Stephan naar het ziekenhuis komen. Het is ernstig mis. Zijn bloedsuikers zijn helemaal niet goed.'

Ze had geen seconde nagedacht en zei: 'We kunnen niet komen want Stephan zit in een boom. Het zal vast wel meevallen, want hij is er nog niet uitgevallen.'

Na veel miskramen en steeds weer nieuwe hoop werd eindelijk haar dochter Janny geboren. De dokter zei: 'Het is echt beter dat u geen kinderen meer krijgt.'

Och, dat zou zo'n vaart niet lopen, had ze gedacht.

Nu is ze zevenendertig, en weer hoog zwanger. Ze denkt: ik hoop dat dit kindje thuis geboren wordt. In Den Helder, vlak bij de zee. Maar wat zit ze nou te prakkiseren? Dat is pas over zes weken. O wacht even, Onedin Line begint. Snel zet ze de televisie aan. Niet dat ze vaak kijkt. Dat zinloze gehang voor de beeldbuis vindt ze niks. Maar voor Onedin Line, die mooie romantische serie van de BBC, zit ze altijd klaar.

Hè wat vervelend nou, ze heeft echt pijn in haar buik. Ze gaat maar gauw kijken. Afleiding helpt. Janny ligt boven lekker te slapen en Stephan is naar zijn vriendje Wim, dus ze heeft even rust.

Dan gaat het plotseling allemaal heel snel. Onedin Line is vergeten. De baby komt. Een piepklein, knalrood

baby'tje, dat nog zes weken had moeten blijven zitten, maar nu toch echt geboren wordt. Na overleg met de dokter mag de baby thuisblijven. Een couveuse in het ziekenhuis is niet nodig. Daar is ze blij om. Het ziekenhuis vindt ze maar een noodzakelijk kwaad.

Als Jan thuiskomt zit ze alweer fris gewassen in hun eigen bed. Ze heeft een schone, hooggesloten nachtpajon aan met een randje kant bij de hals. Het kleine indianenrode baby'tje ligt in de kromming van haar arm.

Jan kijkt naar de baby. Wat is ze anders dan zijn andere kinderen, denkt hij. Blonde haartjes die licht krullen. En grote, knalblauwe ogen.

'Hier is Aaltje,' zegt ze.

Jan knikt. Hij kijkt haar ontroerd aan. Aaltje, die naam hadden ze afgesproken.

'Maar dit kindje is geen Aaltje,' zegt hij. 'Dit is echt jouw baby. Ik ben zo trots op jou. Ik noem haar naar jou, Rens. Ik noem haar Renske. Jouw eigen kleine Rens.'

De volgende morgen komt Janny al vroeg haar kleine zusje bewonderen. En Stephan is zo trots als een pauw.

Twee kleine zusjes. Hij kan zijn geluk niet op.

Ze laat hem Renske vasthouden. Spannend vindt ze het. Als hij Renske de trap af draagt krijgt ze stilletjes tranen in haar ogen. Maar ze houdt zich sterk. Ze zal ervoor zorgen dat haar drietal net zo hecht wordt als zijzelf met haar broers en zussen. Dat is het grootste geschenk dat ze haar kleine Renske geven kan.

3

Zoet

De zomer is lang en warm. Zoals elk jaar zijn we op camping Schoonbron in Schin op Geul. Daar heeft pa weer caravan Bella gehuurd.

Ik ben dol op de Bella. De Bella is een pipowagen. Aan de buitenkant is hij helemaal betimmerd met bruine latten. De inrichting is eenvoudig. Een kamer met twee banken en een eettafel. Van die banken en de tafel kun je voor de nacht een extra bed maken door de tafel te laten zakken. Dat vind ik prachtig. Maar ik mag er nooit in slapen van ma.

Er is een klein aanrechtje met een gasstel. En een kraan waar alleen koud water uitkomt. Dan is er nog de slaapkamer met aan de rechterkant een kast met schuifdeuren met daarbovenop het tweepersoonsbed van pa en ma. Aan de linkerkant is het stapelbed. Daarin slapen Janny en ik. We willen natuurlijk allebei bovenin.

Als het eindelijk mijn beurt is, word ik doodsbang om uit bed te vallen. Ma stopt een dik kussen tussen het

matras en de rand van het stapelbed. Nu lig ik dan bovenin, maar wel zo schuin dat ik tegen de wand van de caravan word gedrukt. Eén ding is zeker: eruit vallen is onmogelijk.

Ik vind het heerlijk om 's ochtends vroeg zaklopend in mijn slaapzak naar de eettafel te springen voor het ontbijt. Ik kijk uit het raam naar de Keutenberg en luister naar het fluiten van de vogeltjes buiten, wat overstemd wordt door het gefluit van de waterketel binnen. Dan ruik ik hoe ma het hete water op de gemalen koffie in het filter schenkt. Ondertussen hoop ik dat ik niet naar de wc hoef, want een wc en douche hebben we in de caravan niet. Daarvoor moet je naar het stinkende toiletgebouw. Brrr, zo goor.

Zoals altijd liggen Janny en ik drie weken lang zo'n beetje de hele dag in het buitenzwembad. Ma vind het geen probleem als we 's avonds na sluitingstijd stiekem in het zwembad blijven. We dansen in het water op de muziek die vanuit de kantine door de avondlucht naar ons toe drijft. We komen alleen uit het water als we moeten eten. Of om met pa en ma te gaan wandelen in de heuvels. En we doen natuurlijk weer mee aan de speurtochten die de camping organiseert.